

Sít, či nesít cukrovku – toť otázka...

TO SOW OR NOT TO SOW SUGAR BEET – THAT IS THE QUESTION...

V poslední době je mezi pěstiteli cukrové řepy často skloňovaná tak trochu shakespearovská otázka „sít, či nesít cukrovku“. Zda se vyplatí pěstovat tuble nákladově náročnou plodinu, když na první pohled ekonomicky výhodnější je věnovat se řádově jednodušším obilovinám a olejninám, jejichž výkupní ceny letos dosahují nebeských výšin.

Jsem přesvědčen, že nelze tak jednoduše rozhodnout, jak by se na první pohled mohlo zdát. Z dlouhodobého pohledu je podle mých zkušeností postavení cukrovky v osevním postupu velmi důležité a žádoucí.

Osevní postup jako diverzifikace rizik

Osevní postup nelze v moderním podniku zabývajícím se pouze rostlinnou výrobou vnímat jen z hlediska střídání plodin s pozitivními fyto-sanitárními účinky, ale v neméně důležité míře se jedná i o významný prostředek pro diverzifikaci rizik. Zemědělství je z tohoto pohledu podnikání jako každé jiné a eliminace rizik je jedním z důležitých kroků při plánování budoucích výnosů podniku. Klimatické podmínky, komoditní trhy, globální investiční přemety, mezinárodní vztahy, politické zásahy, to jsou jen některé z mnoha faktorů, které se podepisují na cenách zemědělských komodit, jejichž „výrobní proces“ ve chvíli, kdy začne, již nelze ani zastavit a ani upravit. V dnešním překotném světě, kdy finanční transakce na trzích probíhají v řádu setin vteřiny a komoditní trhy reagují ve stejných časových nuancích, působí zemědělský výrobní proces jako jiný svět. A je to jiný svět. Budiž pro nás útechou, že na rozdíl třeba od automobilek,

kterým v době krize neprodané automobily na obřích parkovacích plochách rezavěly, zemědělci svoji produkci zatím vždy bez větších problémů prodali. Smířme se s tím, že ne vše, co v daném roce pěstujeme, dopadne, jak nejlépe to jen jde. Ale díky pojištění a rozumně širokému zastoupení pěstovaných plodin dokážeme eliminovat jak klimatické, tak komoditní riziko.

Cukrovka ve srovnání s cenovými skokany letošního roku

Je neoddiskutovatelnou pravdou, že poslední čtyři roky stírají dosud velmi výrazný rozdíl mezi ziskovostí cukrové řepy a ostatních plodin v osevním postupu. Pro objektivitu porovnání použijme data o průměrných výnosech z letošní sklizně podle ČSÚ. Zdůrazňuji průměrná, protože tento text nemá prostor analyzovat konkrétní podmínky konkrétních řepařicích podniků. Pšenice přináší při letošních průměrných cenách a průměrném výnosu 6 t·ha⁻¹ tržbu cca 50 tis. Kč·ha⁻¹ a řepka při výnosu 3,4 t·ha⁻¹ tržbu 60 tis Kč·ha⁻¹. Cukrovka při očekávaném výnosu v rajonu cukrovarů Tereos TTD ve výši 75 t·ha⁻¹ a předpokládané průměrné ceně 1 025 Kč·ha⁻¹ (při započtení všech příplatků a platby za neodebrané řízky) přináší tržbu 77 tis. Kč·ha⁻¹. K tomu připočteme platbu VCS cca 6,9 tis. Kč·ha⁻¹, národní dotaci na originální osivo cca 4 Kč·ha⁻¹, započteme i rozdíl ve vratce spotřební daně. V našem případě, při 15% zastoupení cukrovky v osevním postupu vychází tato částka na 3,5 tis. Kč·ha⁻¹ plochy cukrovky. Dohromady jsme po započtení těchto částek, které přísluší pouze cukrovce anebo přijdou do podniku právě díky této plodině, na celkové tržbě 91 tis. Kč·ha⁻¹.

Spočítejme si každý reálné náklady ve svém podniku a musíme dojít ke stejnému závěru. Cukrovka po započtení všech těchto dodatečných plateb přináší i letos jednoznačně nejvyšší zisk z hektaru. Vyšší ziskovost všech plodin je díky letošní tržbě při loňských, předválečných nákladech, důležitou skutečností a velmi pravděpodobně je v této míře neopakovatelná. Pravdou také je, že volatilita na komoditním trhu s pšenicí a řepkou je velmi výrazná a rychlá, výkyvy mezi květnovou maximální cenou řepky a cenou v březnu anebo červenci dosáhly 25 %, u pšenice se tento rozdíl v přibližně stejném časovém rozmezí lišil až o 40 %. Trh s cukrem, od kterého se odvíjí cena řepy, je už historicky méně divoký a cenové změny jsou pozvolnější. Ze stávajícího trendu se dá reálně předpokládat, že cena cukru a tím i cukrové řepy poroste dál a udrží finanční profit z pěstování cukrovky i nadále na více než jisté první pozici.

Královna plodin

Z předchozího je nezpochybnitelné, že cukrová řepa byla a do budoucna velmi pravděpodobně zůstane královnou plodin. V dlouhodobém horizontu je bezkonkurenčně nejvýznamnější plodinou, která přináší tolik potřebný kapitál do zemědělského podniku. Pryč jsou doby, kdy bylo její pěstování noční můrou agronomů, kteří téměř celé jaro trávili na kolenou na poli a trápili se s herbicidní ochranou cukrovky. Technologie Conviso Smart přinesla klid do jejich duší a odstranila největší argument proti jejímu pěstování. Moderní sklizňové stroje dnes dokáží dokonale minimalizovat ztráty a výnosy se tak i díky tomu výrazně zvýšily. Neopominutelné jsou další necenové benefity, ať už platby VCS umožňující její rentabilní pěstování i v oblastech zasažených probíhající klimatickou změnou anebo na horších půdách, kde objektivně nelze dosáhnout průměrných výnosů, národní dotační tituly, vyšší vrátka spotřební daně u nafty pro kompletní celoroční spotřebu i vyšší podpora pojištění. Inu „královna“.

Cukrovka přitom potřebuje ale jen to samé, co všechny ostatní plodiny, máme-li mít úspěch. Nicméně, chceme-li od této ve všech ohledech nejvýnosnější plodiny maximum, dávejme ji na ty nejlepší půdy a nejdříve po čtyřech letech, jen výjimečně dříve. Osivo vybírejme ne podle toho, kam pojedeme s prodejcem lyžovat, ale podle výsledků pokusů. V prvním případě to velmi často budou ty nejdražší hory v našem životě, v tom druhém, pokud neuděláme chyby v agrotechnice a nezmaří-li naše úsilí vyšší moc v podobě počasí, nebudeme litovat. Nám cukrovou řepu sklízí služba, papírově možná o něco málo dražší

než konkurence, ale silný partner s velkou flotilou moderních strojů a kvalitním zázemím schopný operativně reagovat na nepředvídatelné situace. Ve skutečnosti je, díky své operativnosti, množství a stáří svých strojů, jejich technickému stavu a kvalitě sklizně, vlastně levnější než konkurence.

Závěrem

Smiřme se s tím, že svět se bude stále zrychlovat a už nikdy nebude takový, jaký byl. Zemědělství se ale bez ohledu na to stále bude provozovat pod širým nebem, s čím dál více neklidným a nepředvídatelným počasím. A od rozhodnutí, jakou plodinu zasít, až po její zpeněžení bude stále zhruba rok.

Co děláme, dělejme pořádně a pečlivě. Buďme připraveni, že ne vždy vše vyjde podle našich plánů, je to normální. Konečně i proto máme rozmanitý osevní postup, aby neúspěch v jedné plodině nebyl fatální. Nezapomeňme ale, že dobrý výsledek se rodí už při přípravě osevního postupu, při výběru kvalitních odrůd, pečlivém sledování nákladů našich podniků a samozřejmě pečlivou prací na poli. Nečekejme, že pokud něco z toho zanedbáme, udělá za nás výsledek odběratel naší produkce. Nestane se tak, zákonitosti trhu, ve kterém se pohybujeme a které nám přináší střídavě výhody i nevýhody, platí pro naše odběratele stejně jako pro nás.

Martin Suk, Řepařský institut, spol. s r. o.

Řepařský institut: rostlinná výroba na 1300 ha orné půdy, z toho na 200 ha cukrová řepa; 10letý průměrný výnos (při 16% cukernatosti) je 84 t·ha⁻¹.